

Oponentní posudek na dizertační práci:

Martin Štefek „Komunistická strana Československa v období tzv. normalizace“, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav politologie 2016, 204 s. rukopisu

Martin Štefek se v dizertační práci zaměřil na analýzu dynamiky nedemokratického režimu v Československu v počáteční fázi normalizace. Jedná se o heuristickou případovou studii provedenou metodou induktivní strategie, orientovanou na tvorbu teorie. Konceptuálně autor vychází z „pluralistického“ rámce, především ze Skillingovy typologie autoritarismu sovětského typu. Cílem jeho dizertace pak bylo zodpovědět následující výzkumnou otázku: Který z mocenských mechanismů režimu sovětského typu je třeba transformovat, aby se režim pluralizoval? V dizertační práci autor předkládá zároveň poznatky z výzkumu, který byl motivován snahou o lepší porozumění fungování režimů sovětského typu. Jedná se tak v podstatě o případovou studii analyzující zejména dynamiku nedemokratického režimu a jeho mocenského centra – vedení Komunistické strany Československa - v období od konce 60. let do roku 1971.

Dizertaci autor rozčlenil do tří částí. V první kapitole se zaměřil na vysvětlení kontextu vzniku „pluralismu“ na poli tzv. sovětologie. Pozornost upřel zejména na předpoklady „vzestupu a pádu“ teorie totalitarismu. V rámci tohoto výkladu uplatnil zapojení techniky „building-block“. Zajímavá je v tomto kontextu úvaha M. Štefka o konzultativním autoritarismu v NDR, ve které pokusil vysvětlit nadnesené pracovní hypotézy týkající se souvislosti mezi mírou pluralismu a způsobu provádění kádrové politiky. Druhá část je postavená na výzkumu archivních pramenů. Primárně se zabývá změnami systému nomenklatury v šedesátých a raných sedmdesátých letech a jejími dopady na personální a kádrové výměny v tehdejší vedení KSČ. Tuto část výkladu tak lze vnímat i za jádro dizertace. Autor zde analyzuje režimní proměny mezi invazí pěti vojsk Varšavské smlouvy do ČSSR v srpnu 1968 a XIV. sjezdem KSČ v roce 1971. Časové (i prostorové) ohraničení práce však není striktní. Lze ocenit, že se M. Štefek nesoustředil na zaplnění některých bílých míst historiografického poznání, nýbrž na doplnění a rozšíření výzkumného rámce, a to výrazně i v teoretické rovině. „Normalizaci“ zde tedy nepojímá jako dvacetileté období let 1969 až 1989. Pro potřeby výkladu užil Kusínovo pojetí normalizace jako „obnovy autoritarismu“ mající dva základní cíle: odstranění reformismu jako politické síly a legitimace nového režimu spočívajícího na starých předreformních principech. S ohledem na toto pojetí ohraničil svůj výklad rokem 1971. Ve třetí části se pokusil autor vcelku úspěšně

formulovat novou hypotézu a explanační typologie, a to na základě získaných poznatků, které jsou logicky systematizovány. Záměru výzkumné otázky a předběžné hypotéze je podřízena struktura textu a jednotlivých kapitol, selekce oblastí zájmu a charakter pramenů. Zejména v tomto ohledu lze považovat dizertaci M. Štefka vzhledem i k jejímu výraznému teoretickému zaměření M. Štefka za původní a přínosnou, a to jak po odborné, tak i po metodologické stránce.

Lze konstatovat, že dizertační práce M. Štefka na základě detailního výzkumu pramenů a kritického studia literatury rozšířila podstatně znalosti a teoretické uchopení dynamiky nedemokratického režimu v Československu v éře počátků normalizace. Autor prokázal tvůrčí schopnosti v dané oblasti politologického výzkumu a schopnost samostatně zpracovat výsledky svého bádání na požadované úrovni, zařadit je do širšího dobového kontextu a orientovat se v dané problematice.

Předkládaná práce Martina Štefka „Komunistická strana Československa v období tzv. normalizace“ svým zpracováním a obsahem splňuje všechny požadavky standardně kladené na disertační práci v daném oboru, uvedenou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikaci prospěl.

Prof. PhDr. Jiří Kocian, CSc.

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.

Praha, 19. prosince 2016